

Arkeologisk förundersökning 2024

Hjärup 3:2, fornlämning L2024:1344

FJÄRRVÄRMELEDNING

Staffanstorps kommun
Skåne län

SKÅNE
ARKEOLOGI

Skånearkeologi
Rapport 2025:15

Per Sarnäs

Arkeologisk förundersökning 2024

Hjärup 3:2,
fornlämning L2024:1344

FJÄRRVÄRMELEDNING

Staffanstorps kommun
Skåne län

Skånearkeologi AB

Per Sarnäs

Midgårdsgatan 3

216 19 Malmö

Tel: 0708-82 78 16

E-post: info@skanearkeologi.se

Webb: www.skanearkeologi.se

Arkeologisk förundersökning 2024

Hjärup 3:2, fornlämning L2024:1344

Fjärrvärmeledning

Staffanstorps kommun

Skåne län

Skånearkeologi

Rapport 2025:15

Författare: Per Sarnäs

Grafisk form: Anders Gutehall

Omslagsbild: Ruta 3

Kartor: © Lantmäteriet/Metria ordernr 5147180

© Skånearkeologi 2025

Innehåll

Inledning	5
Syfte och metod	5
Topografi och fornlämningsmiljö	5
Utrednings- och förundersökningsresultat	5
Undersökningsresultat	6
Utvärdering	7
Referenser	8
Tekniska och administrativa uppgifter	8

Bilagor

Bilaga 1 Fyndlista

Figur 1. Karta över Skåne med Staffanstorps kommun markerat med blått.

Figur 2. Utdrag ur fastighetskartan med undersökningsområdet markerat med rött och registrerade fornlämningar med blått.
©Lantmäteriet.

Inledning

Med anledning av att Kraftringen planerade anlägga en fjärrvärmeledning genom en boplatz (L2024:1344) beslutade länsstyrelsen Skåne om en arkeologisk förundersökning. Boplatzen påträffades i samband med en arkeologisk utredning steg 2 som genomfördes under samma år.

Konsivering av de två järnföremålen har utförts av Lunds universitets historiska museum. Djurbenen är genomgångna av osteolog Annica Cardell.

Syfte och metod

Förundersökningens syfte var ge Länsstyrelsen ett beslutsunderlag inför prövning om tillstånd till ingrepp i fornlämning.

Förundersökningens skulle fastställa och dokumentera fornlämningens karaktär, datering, utbredning och komplexitet samt ta tillvara fornynd. Resultaten skulle kunna användas av undersökare för att beräkna omfattningen av en arkeologisk undersökning. Resultaten skulle också kunna användas i den fortsatta planeringen.

Den arkeologiska förundersökningen genomfördes i form av matjordsavbaning inom tre områden där anläggningar påträffats vid en den arkeologiska utredningen. Anläggningarna undersöktes med skårslev och spade. Fyllningen i gropsystemen undersöktes på hackbord. Samtliga anläggningar undersöktes med metalldetektor. Inmätningen utfördes med en RTK/GNSS. Sektioner dokumenterades analogt i skala 1:20.

Topografi och fornlämningsmiljö

Undersökningsområdet (L2024:1344) ligger i ett fullåkerslandskap med ytterst små höjdskillnader. Undersökningsområdet ligger i Staffanstorps kommun och Uppåkra socken.

Det förekommer rikligt med fornlämningar i området bestående av såväl gravar som boplatser (Fornsök) (figur 2).

L1986:5283 – En ca 150 x 20–35 m stor boplatz som delvis är undersökt och i Fornsök angiven som borttagen. Vid undersökningen framkom 5 gropar, 2 härdar, 3 stolphål och 1 täktgrop för lera. Boplatzen påträffades i samband med särskild utredning år 2012.

L1989:8117 – Lösfynd, bestående av 1 håleggad flintyx, 1 flintyx med utsvängd egg, 1 skafthålsyx, och 1 planslipad tunnackig flintyx.

L1990:8727–L1990:8729 – Stenåldersboplatz med okänd utsträckning som i Fornsök har tre fornlämningsnummer. Boplatzen är delvis undersökt 1983 i samband med arbeten för ledningsdragning för Sydgas, varvid det framkom stolphål, gropar och härdar. Bland annat tillvaratogs 1 flintdolk, keramik och djurben. Vid inventeringen 1985 påträffades sporadiskt med flintavslag sydväst och nordost om det undersökta området och 1 fragmentarisk skära i flinta tillvaratogs.

L1990:8968 – Rest sten som är 2,1 m hög och 0,9 x 1 m tjock. Lutar kraftigt mot nordväst. Runt stenen är uppslängt stenar från åkern.

L1990:9583 – Lösfyndssamling som består av 2 tunnackiga flintyxor, 2 flintyxor med utsvängd egg och 1 skafthålsyx.

L1989:7489 – Boplatz med okänd utsträckning som delvis är undersökt. Påträffad vid undersökning 1983, varvid framkom stolphål, 2 härdgropar, flintavslag samt sparsamt med keramik.

L2019:2696 – Boplatzområde med okänd utsträckning men minst 50 x 40 m stort, bestående av 2 gropar och 1 stolphål.

L2019:2697 – Boplatzområde med okänd utsträckning men minst 80 x 50 m stort, bestående av 2 gropar, 1 härd och 2 övriga boplatzlämningar.

UTREDNINGS- OCH FÖRUNDERINGSRESULTAT

I samband med den arkeologiska utredningen steg 2 framkom inom undersökningsområdet tre stolphål, två gropar och två härdar inom en sträcka av ca 140 m. Det påträffades även ett fåtal flintavslag i matjorden.

Undersökningsresultat

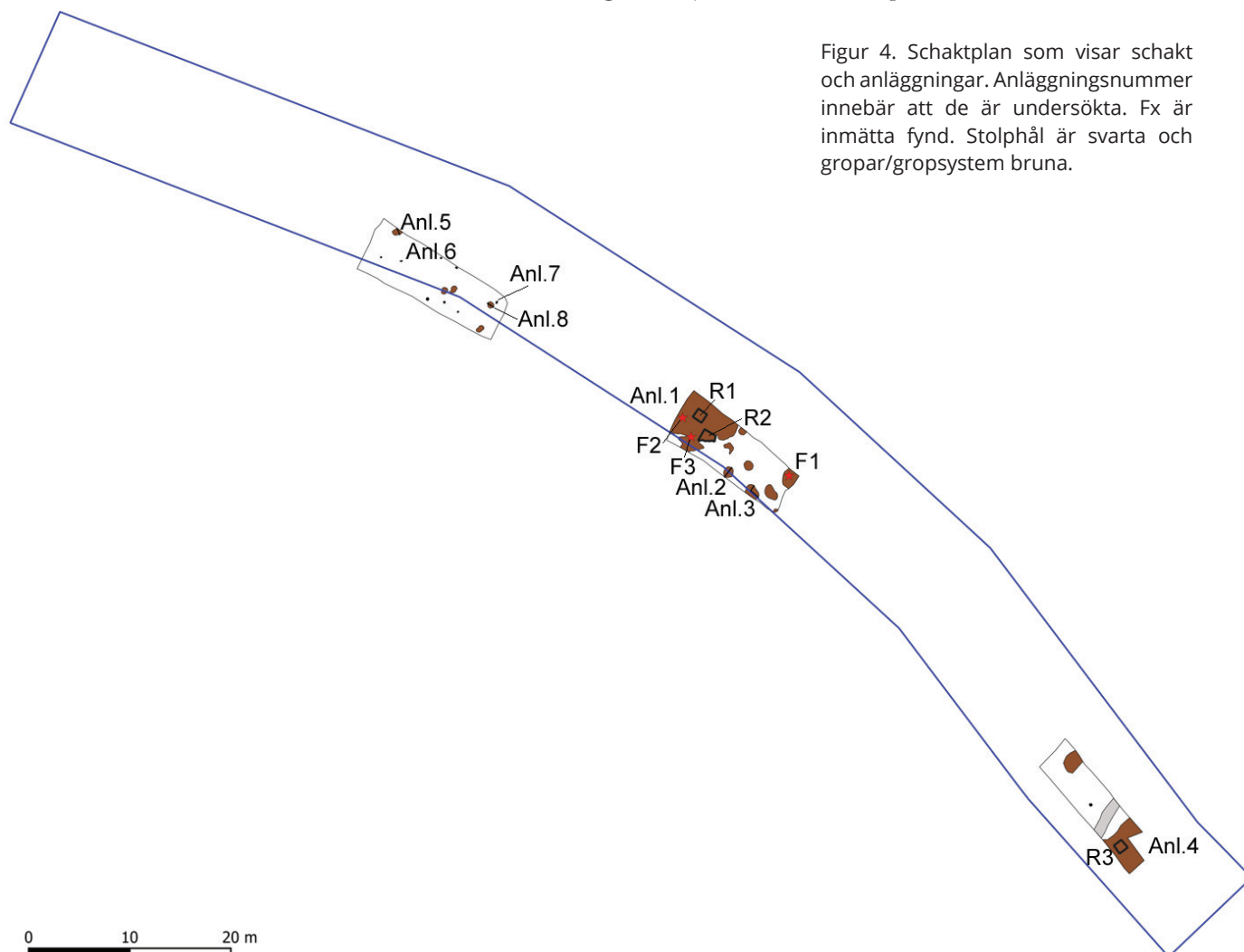

Figur 3. De tre schaktens läge inlagda på fastighetskartan (rödmarkerade).
©Lantmäteriet.

Tre schakt med en sammanlagd area av ca 184 m² upptogs med grävmaskin. I de tre schakten framkom 14 gropar, två gropsystem, åtta stolphål och ett dike. Tre 1 x 1 m stora rutor undersöktes i tre olika gropsystem genom att fyllningen undersöktes på hackbord. Därtill undersöktes tre gropar till hälften och en helt och hållet samt två stolphål. Samtliga anläggningar undersöktes med metalldetektor.

Fynden utgörs av små mängder keramik, flintavslag och djurben samt tre järnföremål. Det påträffades 80 keramikskärvor men en sammanlagd vikt av 419 g. Keramiken torde kunna dateras till romersk järnålder utifrån de fåtaliga mynningsbitar som framkom. Det tillvaratogs 77 flintavslag med en sammanlagd vikt av 375 g. Därtill påträffades en halv pilspets med urnupen bas, två kärnor, två avslag med retusch och ett spån med bruksretusch. Flintavslagen som tillvaratogs var i de flesta fallen bearbetade med en kontrollerad teknik som bör vara betydligt äldre än äldre järnålder. Fyndet av en halv pilspets med urnupen bas tyder på att det förekommer en äldre fas inom boplatsten. Ett av järnföremålen är en krok eller hyska och har troligen suttit fastnitat på läder (LUHM 33 560:1) (figur 5). Det andra järnföremålet saknar tydlig form och är svårtolkat. Det har funnits två hål i den breda änden troligen för fastsättning (LUHM 33 560:2) (figur 6).

Djurbenen var dåligt bevarade och föll oftast sönder när de togs upp. Enstaka ben är brända. Benen utgör slaktrester och matavfall. Baserat på vikten har ca 50 % kunnat identifierats till art och element. Merparten av materialet härrör från de rutor som undersöktes i gropsystemen. Här identifierades mindre fragment av underkäke och mellanfotsben, tandfragment samt ett intakt täben (yttersta delen av klöven) av nötkreatur (*Bos Taurus*). Av häst (*Equus caballus*) identifierades diafyser av ett mellanfotsben, ytan på detta ben var påverkat av vegetation och eventuellt mikroorganismer i jorden. Ett intakt hörselben (petrosum), tänder, mindre fragment av underkäke, skulderblad

Figur 4. Schaktplan som visar schakt och anläggningar. Anläggningsnummer innebär att de är undersökta. Fx är inmätta fynd. Stolphål är svarta och gropar/gropsystem bruna.

och strålben samt ett tåben identifierades till får/get (Ovis/Capra). Åldersindikationer visar att fåren var års- och fjolårslamm. Det framkom även ett litet fragment av ett ben i yttre delen av en fågelvinge vars storlek indikerar att det kan vara höna. Därutöver identifierades en tand av häst respektive får/get i anl. 2, och mindre tandfragment av får/get i anl. 3 (Cardell 2025).

Figur 5. Krok eller hyska som har varit fäst med nit. Skala 2:1. LUHM 33 560:1. Foto: Luhm.

Figur 6. Beslag som har varit fäst med nit. Skala 2:1. LUHM 33 560:1. Foto: Luhm.

Utvärdering

Undersökningsytan domineras av gropar och gropsystem. De fåtaliga stolphälen låg utspridda och ingick inte i någon konstruktion. De var därtill tämligen små och grunda. Undersökningen har sannolikt berört en perifer del av en boplats från äldre järnålder med inblandning av äldre fynd och vidare undersökningar bedömdes meningslösa ur vetenskaplig synvinkel. De små höjdskillnaderna i landskapet har inneburit att bebyggelsen har lokaliserats till de små höjder som finns. Troligen ligger boplatsen norr om undersökningsområdet där det i dag ligger en gård.

Anl.nr.	Anl. typ	Fyllning	Längd x bredd x djup (m)	Övrigt	Grävt (%)
1	Gropsystem	Gråbrun silt	5,7 x 5,2 x 0,6	Keramik, ben, flinta, pilspets med urnupen bas	10
2	Grop	Gråbrun silt	1,0 x 0,9 x 0,3	Keramik, ben, flinta	50
3	Grop	Gråbrun silt	1,5 x 1,0 x 0,44	Keramik, ben, flinta	50
4	Gropsystem	Gråbrun silt	3,9 x 3,5 x 0,5	Keramik, ben, flinta	20
5	Grop	Gråbrun silt	0,8 x 0,6 x 0,28		50
6	Stolphål	Gråbrun silt	0,18 x 0,18 x 0,08		50
7	Stolphål	Gråbrun silt	0,2 x 0,2 x 0,16		50
8	Grop	Gråbrun silt	0,7 x 0,6 x 0,14	Keramik, flinta	50

Tabell 1. Tabellen redovisar dokumenterade anläggningar. Gropsystemens djup i respektive ruta är ett medelvärde.

Referenser

Litteratur

Sarnäs, P. 2024. Vinstorp 2:146 m.fl. Rapport över arkeologisk utredning steg 2. Skånearkeologi rapport 2024:8.

Opublicerat material

Cardell, A. 2025. Osteologisk analys av djurbensmaterial från Hjärup 3:2. Arkivrapport.

Kartmaterial

Fastighetskartan

Internetreferenser

Fornsök

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer 431-13586-2024
Skånearkeologis diarienummer202412
Lunds universitets historiska museums accessionsnummer33 560

LänSkåne
KommunStaffanstorp
SockenUppåkra
Fastighet Hjärup 3:2
RAÄ-nummer L2024:1344

Koordinatsystem Sweref 99 TM
M ö.h. 14-15

Fältarbetstid2024-06-11-2024-06-14
Antal arbetsdagar 4
Antal arkeologtimmar 32
Antal maskintimmar 5

Undersökningsområde 1 700 m²
Undersökt yta 184 m²
ProjektansvarigPer Sarnäs
UppdragsgivareKraftringen Energi AB

Tidigare undersökningarArkeologisk utredning 2023

Arkivmaterial i form av shp-filer, digitala foton, fältritning och rapport förvaras på Lunds universitets historiska museum.

Bilaga 1

Fyndlista

FNR	ID	SAKORD	MATERIAL	DEL	ANTAL	VIKT	ANL.	RUTA	STICK
1	F2	Krok/hyska	Fe		1	13	1		
2	F3	Beslag	Fe		1	11	1		
3	F1	Kärl	Keramik		2	17			
4		Kärl	Keramik	Mynning	2	19	1	1	1
5		Kärl	Keramik		7	30	1	1	1
6		Kärl	Keramik	Botten	1	27	1	1	1
7		Avslag	Flinta		5	14	1	1	1
8		Ben	Ben			6	1	1	1
9		Kärl	Keramik		9	33	1	1	2
10		Pilspets med urnupen bas	Flinta	Basen	1	2	1	1	2
11		Avslag med retusch	Flinta		1	66	1	1	2
12		Avslag	Flinta		3	3	1	1	2
13		Kärl	Keramik		3	13	1	2	1
14		Avslag	Flinta		9	71	1	2	1
15		Ben	Ben			18	1	2	1
16		Kärl	Keramik		6	13	1	2	2
17		Ben	Ben			15	1	2	2
18		Kärl	Keramik	Mynning	3	13	4	3	1
19		Kärl	Keramik	Botten	1	11	4	3	1
20		Kärl	Keramik		22	97	4	3	1
21		Spån med bruksretusch	Flinta		1	14	4	3	1
22		Avslag	Flinta		14	38	4	3	1
23		Övrig flinta	Flinta		4	17	4	3	1
24		Ben	Ben			221	4	3	1
25		Kärl	Keramik		7	59	4	3	2
26		Avslag	Flinta		5	31	4	3	2
27		Ben	Ben			19	4	3	2
28		Kärl	Keramik		6	11	2		
29		Kärna	Flinta		1	76	2		
30		Avslag	Flinta		6	20	2		
31		Ben	Ben			10	2		
32		Kärl	Keramik		2	5	3		
33		Avslag	Flinta		11	36	3		
34		Övrig flinta	Flinta		2	34	3		
35		Ben	Ben			1	3		
36		Kärl	Keramik	Mynning	4	34	8		
37		Kärl	Keramik		4	18	8		
38		Avslag med retusch	Flinta		1	3	8		
39		Avslag	Flinta		2	4	8		
40		Kärl	Keramik	Mynning	1	19	1	1	2
41		Avslag	Flinta		22	158	1	2	2
42		Kärna	Flinta		1	54	1	2	2
43		Övrig flinta	Flinta		4	119	1	2	2
44		Ben	Ben		23	48	1	2	2